

Bölüm 1

OROFASİYAL AĞRI ANATOMİSİ

Anvar AHMEDOV¹

GİRİŞ

Ağrıyı tanımlarsak; “Gerçek ya da olabilecek doku harabiyeti ile alakalı veya böyle bir harabiyete bağlı olarak tarif edilen, rahatsız edici duyuşsal ve emosyonel deneyim” olarak tarif edebiliriz (1). Bu tanımın özünde, ağrının duyuşsal-ayrımcı, bilişsel, güdüsel ve duyuşsal nitelikleri kapsayan çok boyutlu bir deneyim olduğu söylenebilir.

TANIMLANAN ANATOMİK ALAN

Fasiyal ağrının incelenebilmesi için hangi alan içindeki olgular bizi ilgilendirdiğini ortaya konulması gerekir. Yüz bölgesinin tanımlarından biri ise şöyledir; ön saç çizgisi, kulakların ön taraftaki kafayla birleşme çizgisi ve çenenin hem yatay alt çizgisi ve dikey arka sınırı fasiyal alan olarak tanımlanır. Fasiyal alan kendi içinde gözyuvasını, sinüsleri, ağız ve burun boşluğunu ve temporomandibular eklemleri de bulundurmaktadır (1). Ayrıca orofasiyal ağrıyı daha geniş alan kapsamında değerlendiren yazarlar da mevcuttur; “orofasiyal ağrı, baş, yüz ve boynun yumuşak ve kemik dokusuyla ilişkili ağrıyı ifade eder” diye tanımlanmaktadır (1).

Orofasiyal ağrıya sebep verebilecek ilgili anatomik alandaki potansiyel dokular ise; pulpa, periodont, damarsal yapılar, bezler, kaslar, kemikler, sinüsler ve eklemler olarak belirlenebilir. Baş-boyun alanında bu sayısız yapılar ve onların karmaşık innervasyonu orofasiyal ağrı şikayeti olan hastalarda çok çeşitli ön tanılardan oluşan durum ile hekimi karşı karşıya bırakabilmektedir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesi, Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Anabilim Dalı. anvar.ahmedov@ksbu.edu.tr

KAYNAKLAR

1. Zakrzewska JM., Jensen TS. (2017). History of facial pain diagnosis. *Cephalalgia*, vol.37(7), 604-608.
2. Stookey B, Ransohoff J. (1959). *Trigeminal neuralgia : Its history and treatment*. Springfield, IL: Charles C Thomas,
3. Lotfi J, Chaemmaghami AB, Minagar A, et al. (2000). Avicenna and his description of trigeminal neuralgia. *Neurology* 54(Suppl 3):A176 [abstract].
4. Pearce JMS. (1993). John Locke (1632–1704) and the trigeminal neuralgia of the Countess of Northumberland. *J Neurol Neurosurg Psychiatry*;56:45
5. Andre' N. "Traite' sur les maladies de l'ure' thre", "Observations pratiques sur les maladies de l'urethre et sur plusieurs faits convulsifs". Paris: Delaguette, 1756
6. Fothergill J. (1993). Of a painful affection of the face. *Medical observations and inquiries by a society of physicians*. London,;5:129–142. [This publication was funded privately by Fothergill from 1771–1776. It is included in *Complete Works of John Fothergill*, a copy in library of RCP London.]
7. J Pearce . (2003). Historical Note... Trigeminal neuralgia (Fothergill's disease) in the 17th and 18th centuries. *J Neurol Neurosurg Psychiatry* 74:1688
8. Wieckiewicz M, Grychowska N, Wojciechowski K, Pelc A, Augustyniak M, et al. (2014) Prevalence and Correlation between TMD based on RDC/TMD diagnoses, oral orofunctions and psychoemotional stress in Polish university students. *BioMed Res Int* 14: 1-7.
9. Pedroni CR, De Oliveira AS, Guaratini MI (2003) Prevalence study of signs and symptoms of temporomandibular disorders in university students. *J Oral Rehabil* 30(3): 283-289.
10. Maleki N, Linnman C, Brawn J, Burstein R, Becerra L, Borsook D (2012) Her versus his migraine: multiple sex differences in brain function and structure. *Brain* 135(Pt 8): 2546-2559.
11. Widmalm S, Christiansen s, Gunn S (1999) Crepitation and clicking as signs of TMD in pre-school children. *Cranio* 17(1): 58-63.
12. Alamoudi N, Farsi N, Salako N, Feteih R (1998) Temporomandibular disorders among school children. *J Clin Pediatr Dent* 22(4): 323-328.
13. Carlsson G, Ekback G, Johansson A, Ordell S, Unell L (2014) Is there a trend of decreasing prevalence of TMD-related symptoms with ageing among the elderly? *Acta Odont Scand* 72(8): 714-720.
14. Magnusson T, Egermark I, Carlsson G (2000) A Longitudinal Epidemiologic Study of Signs and Symptoms of Temporomandibular Disorders from 15-35 Years of Age. *J Orofac Pain* 14(4): 310-319
15. Lajnert V, Franciskovic T, Grzic R, Kovacevic Pavicic D, Bakarbic D, et al. (2010) Depression, somatization and anxiety in female patients with temporomandibular disorders (TMD). *Coll Antropol* 34(4): 1415-1419.
16. Manfredini D, Piccotti F, Ferronato G, Guarda-Nardini L (2010) Age peaks of different RDC/TMD diagnoses in a patient population. *J Dent* 38: 392-399.
17. Joseph R, Rahena A, N Hassan, Glen H, James W, et al. (2019). Epidemiology of Temporomandibular Disorder in the General Population: a Systematic Review. *Adv Dent & Oral Health*. 10(3): 555787.
18. Ertekin C, Tuğlular I, Yegül İ. (1993). Ağrı ve tedavisi. Editör: Yegül İ. İzmir; 30- 52, 78-92, 113-129, 213-264
19. Erdine S. (1987). Ağrı sendromları ve tedavileri. İstanbul; 3- 40, 85- 111, 189- 202.
20. Karadeniz AN, Yücel A, Şermet B. (2000). Baş-boyun ve orofasiyal ağrılar. Editör: Özcan İ. İstanbul; 47- 84, 111- 132, 212- 245, 425- 454.
21. Sütekin E. (2005). Çeneler ve yüz bölgesi ağrıları, Mezuniyet Tezi, E.Ü. Dışhekimliği Fakültesi, 5-14, 34-42

22. Müge Ç. (1999). Kraniofasiyal Nevraljiler ve Tedavileri, Mezuniyet Tezi, E.Ü. Diřhekimlięi Fakültesi, 7-13, 27-30
23. Günhan S. (1996). Diřhekimlięinde kraniofasiyal ağrıların kliniği, Mezuniyet Tezi, E.Ü. Diř Hekimlięi Fakültesi, ; 15-22,24-28
24. Morgan JR, Gbhart GF. (2008). Characterization of a model of chronic orofacial hyperalgesia in the rat. The Journal Of Pain. Vol.9: 522-531
25. Türker M., Yüçetař ř. (1999). Ağız Diř Çene Hastalıkları ve Cerrahisi, Ankara 615-624, 625-640
26. Kandemir S. (1991). Ağız yanması sendromu, E.Ü. Diř Hekimlięi Fakültesi Dergisi. Cilt 12, Sayı:2; 120-123
27. Gedikli O. (1994). Yüz ağrıları. K.B.B. ve Baş Boyun Cerrahisi Dergisi. 2: 178- 181
28. Vaughn J.A. (2007). Management of acute orofacial pain syndromes. Immediate Health Associates. Westerville, 9-12
29. Ingle, J.I, Bakland, L.K. (1994). Endodontics: 4.Ed. B.C. London. 505-552
30. Çalışkan MK. (2006). Endodontide tanı ve tedaviler. İzmir. 111- 156
31. Cengiz T. (1996). Endodonti. İzmir. 131- 147, 153- 160
32. Kroening, R.J. (1979). Understanding pain in dental anesthesia, Postgraduate Dental Handbook Series, Littleton, Massachysetts, Publishing Sciences Groups,
33. Zakrzewska JM. (2004) Trigeminal neuralgia and facial pain, Seminars in Pain Medicine, 76-84
34. Farina D, Bodin C,Gandolfi S et al. (2008). TMJ disorders and pain. Eur J Radiol. 1-6
35. Lim, R.K.S. (1964). Revised concept of the pain mechanism. Pain. Ed. R.S. Knighton ve P.R. Dumke. Boston, Little, Brovvn,
36. şirin ř., Özcan İ. (1997). Oral Diagnoz, İstanbul 341-366
37. Dalessio DJ. (1972). Headache and other head pain, 3rd. Ed. New York, Oxford University Press,
38. Wolff HG., Wolf S. (1958). Pain. 2nd Ed. Springfield, Illinois, Charles C. Thomas.
39. Benoliev L., Eliev E. (2008). Oral and maxillofacial surgery. Clinics of North America. Vol 20; Is 2. 237-254
40. Katsuhiko T. (2008). Operative treatment of trigeminal neuralgia: review of current Techniques. Elsevier. 1-23.
41. Atasever N. (1984). Kraniofasiyal nevralljiler. Hacettepe Diř Hekimlięi Dergisi. Cilt 8, Sayı 1, 28-32
42. Arthur C., Guyton MD., Hail J.E. (1966). Textbook of medical physiology, W B Saunders; 10th edition, 552-557.
43. Bonica J.J. (1953). The Management of pain, Philadelphia, Lea & Febiger, pp. 785-824, 1263-1309